

I.

Předložená studie, z níž je pořízen tento výťah, podává argumenty pro výchozí i výslednou tézi, t.j. že sčítání obyvatelstva hrála v případě ČSR významnější a širší roli než jen zjistit stavy a pohyb obyvatelstva, případně přírodní, ekonomické a kulturní údaje. Že mají těsnou souvislost se vznikem, povahou a samotnou existencí československého státu, resp. i s existenčními podmínkami českého národa. Tato „logika“ ve svém vývoji začínala již v roce 1910, tedy při sčítání ještě v rámci habsburské monarchie, pokračovala kolem československého sčítání r.1921 a měla první kulminaci v době „Mnichova“, kdy prosazení zdánlivě už starožitného sčítacího kriteria z r. 1910 dalo Hitlerovi záminku /podepřenou samozřejmě hrozbou vojenské moci/ k takovému odstupu československého území, které zakládalo bezmocnost a posléze i možnost úplného zničení Československé republiky. Druhou kulminaci zaznamenala změna obyvatelstva / v níž ovšem sčítání už nemělo určitou iniciační, ale jen registrační roli/ v letech nacistické okupace a zejména v reakci na ní provedený transfer sudetoněmeckého / a karpatoněmeckého/ obyvatelstva. I když to byla změna nesená touhou po odplatě nebo i prosté pomstě, byla orientována i mezinárodními hledisky, t.j. snahou odstranit ze středovýchodní Evropy aspoň jeden menšinový faktor, který hrál významnou a iniciační roli při prosazení Hitlerovy vytoužené a posléze světové války s jejími známými a děsnými důsledky. Vnitřně umožnilo vysídlení německého obyvatelstva řešit její už „zakládací“ rozpor z r. 1918-1919, t.j. mezi deklarovaným - sice ne parlamentem, ale jen verdiktem Nejvyššího správního soudu, podníceným kramářovskými nacionálními radikály - že ČS R je národním státem, což ovšem bylo v rozporu s její faktickou strukturou jako státu národnostního. Lze říci, že tento rozpor zatěžoval existenci ČSR po celou dobu její meziválečné existence / a to vinou jak české, ale zejména německé strany/ a že měl podíl na její prohře i z příčin vnitřních - přesto, že vnější útok Německa byl příčinou rozhodující. V

II.

meziválečném údobí snad šlo věc řešit německou autonomií nebo rozsáhlou samosprávou, ovšem jen kolem let 1926-1928, později už by takovéto řešení dalo Hitlerovi a Henleinovi volnou ruku. V důsledcích války a okupace (likvidace ČSR, brutální teror a projektované zničení českého národa) pak už nastoupilo ve svá práva řešení, při němž se ČSR stala ryze národním slovanským státem, ne však uvedenou vnitřní úpravou, ale pomocí vysídlení Němců / a i původně obmyšlených Maďarů/. Bylo to řešení jistě drastické, ne právě ideální, ale asi jedině možné, neboť obnova národnostního statu quo ante byla jednak nemožná, jednak riskantní - nejen snad pro budoucnost ČSR a dnes i ČR, ale i pro samotné sudetské Němce a pro budoucí poměry ve středovýchodní Evropě, (neboť nebylo možno předpokládat, jak se poválečné Německo vyvine).

Jednotlivá sčítání obyvatelstva vyjadřují povahu i stupně těchto procesů, jež se daleko nejvíce týkají poměru Čechů a Němců.

1. Sčítání v rámci habsburské monarchie v r. 1910

Národnostní kritérium tohoto sčítání - tzv. obcovací řeč (Umgangssprache) nevyjařovala skutečné poměry a preferovala přednosti Němců, kteří mohli využívat své politické a ekonomické převahy a brutálním nátlakem nutit pozičně slabší Čechy k přiznávání se k němčině. To vedlo k asi 200 000 ztrátě českých hlasů a k umělému optickému rozšiřování německé územní převahy. (Důsledky se v neočekávaně těžké podobě projeví za „Mnichova“).

2. První československé sčítání v r. 1921

V něm se obrazily katastrofální důsledky německo-rakouskou stranou podněcené první světové války, a to především pro sudetské Němce (ač jejich politika z nich neprávem obvinila a dodnes má tendenci obviňovat vznik ČSR). Jejich počet totiž klesl o více než půl milionu, a to především v důsledku přímých či nepřímých důsledků právě této války.

III.

Kromě toho sčítací výsledky uvádějí na pravou míru tzv. podvod E. Beneše na mírové konferenci v Saint-Germain a ukazují, že obdobné početní chyby o něco snižující počet sudetských Němců v ČSR se na této konferenci dopustila i delegace německého Rakouska.

A konečně toto sčítání vyvrací i obviňování Čechů, jako by jejich sčítací úředníci „okradli“ sudetské Němce o více než 200 000 duší.

3. Československé sčítání v r. 1930

Vlastně jediné, s nímž nebyly tak či tak přímo propojeny změny státnosti. Bylo však východiskem při jejich změnách následujících a vlastně i potvrzením národnostních poměrů ze sčítání předchozího poté, když z něj začala vycházet i německá strana.

4. Absence československého sčítání v předvečer změn daných mnichovským diktátem

„Mnichov“ se odehrál v mezidobí obvyklých desetiletých sčítacích period /přesněji po 8 letech/, takže pohyb obyvatelstva a z něj plynoucí národnostní poměry musely a musí být pouze odhadovány na podkladě ne zcela přesných bilančních propočtů.

Na mnichovské konferenci tak mohl Hitler, opírající se o novou německou vojenskou hrozbu, prosadit za kritérium pro odstup česko-moravsko-slezského pohraničí právě ono Němcům nadržující sčítání z r. 1910, což mělo pro rozbití ČSR podstatný význam : odtržené území nyní několikanásobně převýšilo rozměr odstupu dohodnutý mezi Hitlerem a Chamberlainem 15. září 1938 v Berchtesgadenu, a činilo existenci zbývající Č-SR neudržitelnou. Znamenalo totiž ztrátu linie hlavních opevnění, významnou ztrátu surovinové základny i průmyslu a přetrhlo hlavní železniční spoje Čech nejen se Slovenskem, ale i s Moravou. Odtud byl už jen krůček k tomu, aby Č-SR 14.-15. března 1939 spadla Hitlerovi do klína jako hruška se stromu.

IV.

5. Německé sčítání ze 17.května 1939

Odehrálo se už v plné režii nacisticko-německého režimu. A to znamenalo, že pod vlivem vítězné německé euforie, za vlivu sčítacích regulí, které nadržovaly německým přáním i potřebám a samozřejmě i pod tím či oním tlakem represivního aparátu III.říše. To vše vyneslo během pouhých 7 měsíců německému elementu v „Sudetech“ i „Protektorátu“ přírůstek kolem 200 000 hlav - což nemělo obdoby a vytvořilo i problematický výchozí německý počet po pozdější odhad odsunových ztrát. Na druhé straně byl německou stranou neúměrně snížen počet Čechů v okupovaném pohraničí.

6. Opětná absence přesných sčítacích počtů na konci druhé světové války

Neexistence těchto počtů už v celém průběhu války a okupace (přírůstky či úbytky obyvatelstva, válečné ztráty, započítávání Hlučinska či Těšínska, neevidence Němců ve fázi jejich útěků a divokých odsunů,atp.) umožnila statistické nejasnosti, které byly v německé oficiální statistice vyčísleny 225 000 tzv. nevyjasněných případů, které byly v r. 1958 „krátce a dobře“ prohlášeny za oběti české brutality během odsunu (vyhnání) v letech 1945-1947.

Zde už námi sledovaná „logika“ vzájemného ovlivňování mezi sčítáním a podobou státu končí a proto není potřeba ji zařazovat do předložené studie a tím spíše i do stručného výtahu z ní..

Přesto ještě alespoň „několik vět“: Vysídlení Němců se z česko-německých vztahů nevytratilo, ale hraje svou roli i „po listopadu“ 1989. Z české strany byl sice už překonán ve výkladu role Německa v historii dřívější pouhý negativismus a uznává se - až na malé výjimky - i jeho role pozitivní, která ovšem v žádném případě neplatí pro éru hitlerismu. Rušivým momentem v jinak velmi dobrých vzájemných vztazích ovšem zůstává sudetoněmecká otázka a způsob jejího řešení. Česko německá deklarace z r.1997 sice správně

poukazuje na příčinnou souvislost mezi okupačním režimem i válkou., sémantickým sporem o výklad či obsah pojmů

V.

„Unrecht-bezpráví“ / v němčině bezpráví, v české verzi křivda/ se však zakládá možnost nového rozporu. Tehdejší kancléř H.Kohl sporný termín interpretoval prostě jako „bezpráví“ a landmannschaft toho, jakož i svých už tradičních záminek využil k odmítnutí deklarace a z této báze stále a stále opakuje své ataky proti Čechům a ČR. Při tom si vytváří sympatizující základnu i v českém, zejména v určitém intelektuálním a politickém okruhu a udržuje ve svém arzenálu stále právo na vlast a návrat do ní. Lze očekávat, že v tomto směru bude využívat i Evropské unie - možná zejména přes přeměnu pohraničních oblastí v „regiony“ s volnější nebo i volnou vazbou na sousední státy.

VI.

Příloha č. 1Pohyb obyvatelstva v letech 1848 1947

(Statistická ročenka RČS 1948, Statistický úřad Praha, 1950, tab. A/II/1)

<u>Sčítání (soutpis, odhad)</u>	<u>Čechy</u>	<u>Morava a Slezsko</u>	<u>Celkem české země</u>
31.12.1848 (odhad na dnešním území)	4,485 000	2,250 000	
31.12.1869	5,147 427	2,469 803	
31.12.1880	5,568 964	2,653 049	
31.12.1890	5,852 127	2,813 294	
31.12.1900	6,329 530	2,786 568	
31.12.1910	6,781 997	3,296 640	
15.2.1921	6,670 610	3,338 977	
1.2.1930 x/	7,109 376	3,565 010	
22.5.1947 /bez Němců/	5,627 181	3,135 180	
			8,762 361

x/ Nepojato 8 měsíců r.1938

VII.

Tab.D/III/20

<u>Osídlení pohraničí</u>	<u>Čechy</u>	<u>Morava-Slezsko</u>	<u>Celkem</u>	<u>Abs.přír.</u>
4.2. 45 odhad	370 313	497 937	868 250	-
9.12.45	1,022 684	708 272	1,730 956	862 706
8.12.46	1,396 696	859 892	2,256 588	1,388 338
3.5.47	1,499 588	901 128	2,400 716	1,532 466?